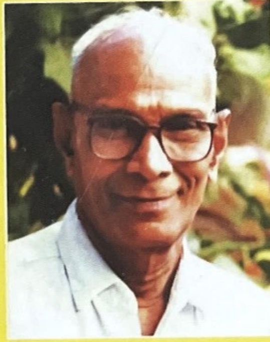

శ్రీ ఇవటూరి కామేశ్వరరావు

జననం : 12.08.1923 లింగైక్యం : 13.10.2003

పశ్చిమగోదావరి జిల్లా, నరసాపురం తాలూకా మినుమంచలిపాడు అగ్రహారంలో నైష్ఠిక లింగధారి నియోగి కుటుంబంలో వీరి జననం.

తండ్రి శివపూజాదురంధరులు, శ్రీ వీరేశలింగ భూషణరావు గారు, తల్లి సుందరమ్మగారు.

మదరాసులో వారి మేనమామ దగ్గర మెట్రిక్యులేషన్ వరకు చదువుకున్నారు. వీరు Directorate of Agriculture (Hyderabad) లో ఉద్యోగం చేసి పదవీవరణ చేసారు.

వీరికి తెలుగుసాహిత్యం పట్ల అభిరుచి, ప్రేరణ కలగడానికి వీరి మేనమామ గారైన **శ్రీ మల్లంపల్లి సోమశేఖరశర్మ** గారే కారణం.
(A great Epigraphical and Historical Research Scholar)

భారత్, పాకిస్తాన్, శ్రీలంకతో పాటు వివిధ దేశాల తపాల బిళ్ళల సేకరణ (Philatalist).

ఆత్మీయులు, బంధువులతో కలిసి వివిధ ప్రదేశాలలో ఛాయాచిత్రాలు (Photography) తీయడం వీరి అభిరుచులు.

Jnanpith Awardee
Dr. C. Narayana Reddy M.P.
M.A. Ph.d. D.litt.
CHAIRMAN
Andhra Pradesh State Cultural Council
Government of Andhra Pradesh
Kalabhavan, Hyderabad - 500 004
Phone : (O) 3214603 (R) 3548451
Fax : (O) 3214603

జ్ఞానపీఠ అవార్డు గ్రహీత
డాక్టర్ సి. నారాయణరెడ్డి, ఎం.పి.
ఎం.ఎ. పిహెచ్.డి. డి.లిట్.
అధ్యక్షులు
ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్ర సాంస్కృతిక మండలి
ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం
కళాభవన్, హైదరాబాదు - 500 004
ఫోన్ (ఆ) 3214603 (ని) 3548451
ఫాక్స్ (ఆ) 3214603

4.11.03

హార్దిక సంతాపం

ఏళ్ల తరబడిగా నాకు ఎంతో ఆత్మీయుడుగా ఉన్న ఇవటూరి కామేశ్వరరావు గారు పరమపదించారని తెలుసుకుని విచారిస్తున్నాను.

మల్లంపల్లి సోమశేఖరశర్మగారి మేనల్లుడుగా నాకు పరిచితులైన కామేశ్వరరావు గారు నాకు, మా కుటుంబ సభ్యులకు అత్యంతాప్తుడయ్యాడు. నిత్య దరహాసిగా, కవితాభిలాషిగా ఉన్న కామేశ్వరరావు గారి నిర్యాణంపట్ల నా హార్దిక సంతాపం తెలియజేస్తున్నాను.

కామేశ్వరరావు గారి శ్రీమతికీ, కుటుంబ సభ్యులకూ నా సానుభూతిని అందిస్తున్నాను.

విషయసూచిక

ముందుమాటలు :

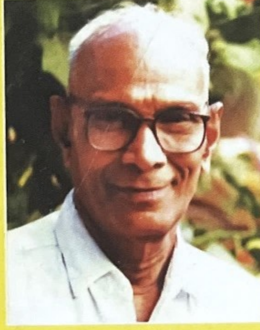
కవితలు :

నాటికలు :

కథలు :

వ్యాసాలు :

రాజకీయ సమీక్షలు :

శ్రీ ఇవటూరి కామేశ్వరరావు

జననం : 12.08.1923 లింగైక్యం : 13.10.2003

పశ్చిమగోదావరి జిల్లా, నరసాపురం తాలూకా మినుమంచలిపాడు అగ్రహారంలో నైష్ఠిక లింగధారి నియోగి కుటుంబంలో వీరి జననం.

తండ్రి శివపూజాదురంధరులు, శ్రీ వీరేశలింగ భూషణరావు గారు, తల్లి సుందరమ్మగారు.

మదరాసులో వారి మేనమామ దగ్గర మెట్రిక్యులేషన్ వరకు చదువుకున్నారు. వీరు Directorate of Agriculture (Hyderabad) లో ఉద్యోగం చేసి పదవీవరణ చేసారు.

వీరికి తెలుగుసాహిత్యం పట్ల అభిరుచి, ప్రేరణ కలగడానికి వీరి మేనమామ గారైన **శ్రీ మల్లంపల్లి సోమశేఖరశర్మ** గారే కారణం.
(A great Epigraphical and Historical Research Scholar)

భారత్, పాకిస్తాన్, శ్రీలంకతో పాటు వివిధ దేశాల తపాల బిళ్ళల సేకరణ (Philatalist).

ఆత్మీయులు, బంధువులతో కలిసి వివిధ ప్రదేశాలలో ఛాయాచిత్రాలు (Photography) తీయడం వీరి అభిరుచులు.

ముందుమాటలు

పద్మశ్రీ, జ్ఞానపీఠ్-మూర్తిదేవి స్వీకర్త
కేంద్ర సాహిత్య అకాడమి అవార్డు, తెలుగుభారతి గ్రహీత
ఆచార్య కొలకలూరి ఇనాక్
ఆంధ్రాచార్యులు & సాహితీస్రష్ట

పూర్వ అధ్యక్షులు: ఆం.ప్ర. సాహిత్య అకాడమి, అమరావతి
పూర్వ ఉపాధ్యక్షులు: శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం, తిరుపతి
పూర్వ అధ్యక్షులు: శ్రీ కృష్ణదేవరాయ విశ్వవిద్యాలయ కళాశాల, అనంతపురం
e-mail: k.enoch@yahoo.com
సెల్: 94402 43433

4-282, యస్.ఎస్.నగర్, మీర్‌పేట్
హైదరాబాద్-500 097, తెలంగాణ &
జి.యఫ్-3, నీహారికా అపార్టుమెంట్స్
గాయత్రినగర్, తిరుపతి - 517 502
ఆంధ్ర ప్రదేశ్

అభినందన

'ఇవటూరి కామేశ్వరరావు రచనలు' ముద్రింపజేస్తున్న శ్రీ ఇవటూరి మల్లికార్జున శాయి, పుస్తకం చేతికిచ్చి ముందుమాట వ్రాయమంటే ఆనందించాను.

శ్రీ శాయిని నా మిత్రులు డి.టి.పి చేసే శ్రీ కుదుపూడి భాస్కరరావు, సతీష్ గ్రాఫిక్స్ ద్వారా పుస్తక ముద్రణ కార్యక్రమాలు చేసే శ్రీ కమటం సతీష్ పరిచయం చేశారు.

ఈ గ్రంథం చదువుతుంటే మహోత్తమ మానవతా మూర్తి, కీ.శే.మల్లంపల్లి సోమశేఖర శర్మ పేరు చాలా సందర్భాలలో ఎదురయింది. ఈ గ్రంథకర్త వారి మేనల్లుడని, వారింట ఉండి చదువుకొన్నాడని, వీరికీ సాహిత్యస్ఫూర్తి వారివల్ల కలిగిందని మాత్రమేకాక, వారిపట్ల ఈ గ్రంథకర్తకు విశేష గౌరవం ఉందని, అనేక రచనలవల్ల అర్థమయింది.

ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయంలో తెలుగు బి.ఏ ఆనర్సు చదువుకొన్న మాకు (1956-59) పాఠం చెప్పిన చరిత్ర అధ్యాపకుడు కీ.శే.మల్లంపల్లి సోమశేఖరశర్మ పేరుచూచి వళ్లు పులకించింది. అది మధురస్మృతి.

కీ.శే.ఇవటూరి కామేశ్వరరావు, కవిత్వం, కథలు, నాటికలు, బాలసాహిత్యం రచయితగా, రాజకీయ వ్యాసాల స్రష్టగా ప్రసిద్ధులు. భారతి మొదలైన పత్రికల్లో

రచనలు, ఆకాశవాణిలో నాటికలు విరివిగా వచ్చాయి. వాటిని, సేకరించి, ఈ గ్రంథం ముద్రిస్తున్న, గ్రంథకర్త పుత్రులు శ్రీ ఇవటూరి శాయి అభినందనీయులు. ఈ గ్రంథ రచయిత పట్ల ప్రేమతో వారి చిరంజీవులు బంధువులు, ఈ గ్రంథారంభంలో వాళ్ళ ముందు మాటల్లో తమ ఆత్మీయతను తెలపటం ఆనందదాయకంగా ఉంది.

కీ.శే.ఇవటూరి కామేశ్వరరావు 1953-54 సంవత్సరాలలో 'తెలుగు స్వతంత్ర'లో రాజకీయ వ్యాసాలు వ్రాసిన ప్రసిద్ధుడు. సమకాలీన సమస్యలమీద తన అభిప్రాయాలు ముక్కుసూటిగా వ్రాశాడు. ఈ విద్యావేత్త సమాజ అవగాహన ఆశ్చర్యం కలిగించేంత అభ్యుదయ కారకంగా ఉంది. ఆంధ్రరాష్ట్రం ఏర్పడితే మద్రాసు పరిస్థితి ఏమిటి? బళ్ళారి ఏ రాష్ట్రంలో ఉంటుంది? రాయలసీమ అభివృద్ధి ఎలా జరుగుతుంది? రాజకీయ పక్షాల కుమ్ములాటలు ఎలా ఉంటాయి? ఆంధ్రరాష్ట్ర రాజధాని సమస్య ఏమిటి? శ్రీబాగ్ ఒప్పందం, కర్నూలు నిర్ణయం, మిశ్రా తీర్పు, పొట్టి శ్రీరాములు త్యాగం, చాలా శాస్త్రీయంగా, నిష్పక్షపాతంగా, ధర్మదృష్టితో, సత్యసందర్శనంగా, నిశితదృక్పథంతో పరిశీలించి వ్యాసాలు వ్రాశాడు. ఈ గ్రంథకర్త సమకాలీన సమస్యలమీద మంచి పట్టు ఉన్న ప్రఖ్యాతుడు ఈ రచయిత.

కీ.శే.ఇవటూరి కామేశ్వరరావు మంచి నాటికలు వ్రాసి, ఆకాశవాణి బాలానందంలో ప్రసారం చేయించాడు. ఇవి చారిత్రాత్మకంగా, పౌరాణికంగా, సమకాలీన జీవిత ప్రదర్శికంగా ఉన్నాయి. కుమారుని పెళ్ళి, గాలిమేడలు, కొంగకథ వంటి నీతి విషయాలు, దక్షారామం, శ్రీశైలం, కాళేశ్వరం వంటి స్థల మాహాత్మ్యాలు, అష్టావక్రుడు, నచికేతుడు, శ్రీకృష్ణుడు, గణేశుడు వంటి దైవాంశసంభూతులు బాలల నాటికల్లో ప్రముఖ పాత్రలు. నాటికా రచనలలో చేయితిరిగిన రచయిత. సంభాషణలు అలవోకగా నడిపాడు. చమత్కార స్ఫోరకంగా వాగ్వాదాలు కల్పించాడు. పాత్ర సృష్టిలో నైపుణ్యం చూపాడు. బాలానందం పసివాళ్ళకు సద్బుద్ధి నేర్పే దృష్టితో మంచి నాటికలు వ్రాశాడు. నాటికాశిల్ప మర్మం గుర్తెరిగి రచన కావించాడు.

భారతి, స్రవంతి, ఆంధ్రప్రభ, ఆంధ్రపత్రికల్లో కథలు వ్రాశాడు ఈ గ్రంథకర్త. 'కొత్తగౌను' మంచి కథ.

సాహిత్య సృజనం ప్రారంభించినప్పటి నుంచి ఉద్యోగ విరమణ చేసిన తరువాత కూడా కవిత్వం వ్రాస్తూ వచ్చాడు కీ.శే.ఇవటూరి కామేశ్వరరావు.

'అమ్మ మాటలోన సకల
వేద సారములుండు' అనే సత్యం ఈ కవిని శాసించింది.
'ఆలిని హింసించి
తల్లికి అమ్ముడు బోయిన చవట'ను కూడా కవి చూశాడు.
'ఎఱ్ఱకోట ప్రాకార వేదిక
మువ్వన్నియ జండా నీడను' పరికించాడు... పలికించాడు కవి.

కీ.శే. ఇవటూరి కామేశ్వరరావు, కవితలు, కథలు, వ్యాసాలు, నాటికలు అనేకం వ్రాసినా, కవి ఆత్మ నాటికల్లో రాటుదేలింది. పరిణతి సాధించింది.

ఈ గ్రంథకర్త భావజాలంలో అభ్యుదయ దృష్టి, ఆచరణ యోగ్యమయిన ఆలోచన ప్రస్ఫుటంగా కనిపిస్తూ ఉండటం సంతోషదాయకం.

తండ్రిని, ఆరాధించి, భవిష్యత్తుకు భద్రపరచాలనుకొనే వీరి చిరంజీవులు ధన్యులు.

సమకాలీన సమస్యల మీద మంచి పరిష్కారం చెప్పిన వ్యాసాలు, గ్రంథకర్తను సమర్థుడుగా చూపించాయి. బాలబాలికల కోసం వ్రాసిన నాటికలు, పిల్లల భవిష్యత్తు ప్రదర్శించే అంత పటిష్ఠంగా ఉన్నాయి. ఇన్ని రచనల్లో వీరి నాటికలు చిరకాలం నిలుస్తాయి.

మంచి సాహితీమూర్తి కీ.శే. ఇవటూరి కామేశ్వరరావును మరల తలుచుకోవటం తెలుగు సాహిత్యానికి శుభదాయకం. శోభస్కరం.

శుభాకాంక్షలతో...

11.7.2021

(కొలకలూరి ఇనాక్)

ఈ తరం గుర్తించాల్సిన ఓ మంచి రచయిత

మల్లంపల్లి వారి పాదులో మొలక శ్రీఇవటూరి కామేశ్వరరావు గారు. మధ్య తరగతి సాంప్రదాయ బ్రాహ్మణ కుటుంబం. మల్లంపల్లి సోమశేఖరశర్మగారి సోదరి కుమారులు వీరు. చిన్నతనం నుండే శర్మగారింటనే మద్రాసులో ఉన్నారు. నిత్యం శర్మగారింటికి వచ్చిపోయే సాహితీవేత్తలు, చరిత్రకారులను దగ్గరగా చూస్తుండడం, వాళ్ళ చర్చలను అర్థం అయీ కానీ స్థితిలో దూరంగా వింటూండడం వల్ల కామేశ్వరరావుగారికి సాహిత్యం పట్ల సాహితీ రచనల అధ్యయనం పట్ల ఆసక్తి కలిగింది. అదే వారితో పాటే పెరిగి రచనాశక్తిగా బయటపడింది అనవచ్చు. మధ్య తరగతి వారికి వీరిచే చాథోపశమనాలకు అటు సంగీత శ్రవణం కానీ, రచనా వ్యాసంగం కానీ తోడ్పడతాయి. వీరికి ఆ విధంగా తెలుగులో సృజనాశక్తి ఇదిగో ఇలా రచనలలో బయటపడింది.

కామేశ్వరరావుగారి రచనలలో నుంచి కొన్ని కవితలనూ, నాటికలనూ, కథలనూ, వ్యాసాలనూ కొన్నిటిని సేకరించి ఇలా ఓ సంపుటిగా వారి కుమారులు తెలుగు పాఠకుల కందిస్తున్నారు.

కామేశ్వరరావుగారు అనేక అంశాలను వస్తువుగా స్వీకరించి ఇలా వివిధ ప్రక్రియల ద్వారా వెలువర్చారు. వీరి దృష్టిలో సామాన్యుడే వీరి పాఠకుడు. అందుకని వీరు తీసుకున్న వస్తువేదైనా సామాన్యుడికి అర్థం అయ్యే భాషలో – ఆయా ప్రక్రియల్లో ఇమిడ్చారు. శబ్దాడంబరాలకు పోయిన దాఖలాలు లేవు. ఆర్ష సాంప్రదాయానికి చెందిన అంశాలను వస్తువుగా స్వీకరించిన సందర్భాల్లో అక్కడ కూడా గ్రాంథిక వాసనలు కనబడ్తాయి. అలా క్షేత్రమహాత్యాలను వివరించిన నాటికల్లో డాక్యుమెంటరీ పద్ధతిలో సాగిన రచనల్లోనూ అడపాదడపా పదాడంబరాలున్నాయి. సాంఘిక నాటికలన్నీ సూటిగా చక్కటి తెలుగుదనంతో పాఠకులను ఆకట్టుకునే విధంగా

నడుస్తాయి. వీరికి నాటికా రచనమీద మిగిలిన ప్రక్రియల కన్నా అభిమానం పట్టు ఎక్కువనిపిస్తుంది. ఇక్కడ సంప్రదాయ నాటికలో రచనలో వస్తువును అందించడం మీద శ్రద్ధ తీసుకున్నారు. తన భావాలను పాఠకులకందించడానికి రచయితకు నాటికే ప్రధాన వాహకం అన్న అభిప్రాయం ఉంది. అది నిజం కూడాను. "నాటకాంతం హి సాహిత్యం" అన్నారు కథా పెద్దలు. ఈ కోవలోని ఇందులోని చిన్న చిన్న రూపకాలు. చాలా వరకూ ప్రదర్శనయోగ్యాలు కూడాను.

ఇక కవితలను చూస్తే వీరి భావాలను గణాల మాత్రల మేకు బందీలు మధ్య చిదగొట్టలేదు. చాలావరకూ గాన యోగ్యాలే. ఇవటూరి వారికి 'సిరిసిరిమువ్వ' మీద అభిమానం ఉన్నట్టు అనిపిస్తుంది. సిరి అంటే సంపద అనీ, విషం అని కూడా అర్థం ఉండడం అందరకూ తెలిసిందే. వీరి కష్టసుఖాలకు ప్రతీకలని వీటిని భావించారనుకోవచ్చు. ఇందులోని ఓ వ్యాసంలో రచయిత ఈ మాటే అంటూ తానే సమయంలో రాసిన గాని గేయాల పంక్తుల్ని కూడా ఉదాహరిస్తారు. కళ్యాణగీతికల్లో వధూవరులనాశీర్వదిస్తారు. అన్నిటికన్నా రూపాయి విలువ పతనాన్నీ, దీని గత ప్రాభవాన్నీ 'పాపం– రూపాయి' అన్న గేయంలో చాలా వ్యంగ్యంగా రూపు కట్టించారు రచయిత. తన మేనమామగారి మీద ఉన్న భక్తి ప్రపత్తులనూ – గౌరవాన్నీ ఓ కవితలో ప్రస్ఫుటీకరించారు. గేయానికి మూలం గాయం అన్నారు. అందుకే రచయిత మనస్సులోని వివిధ సందర్భాల్లోని భావాలను గేయాల ద్వారా వెల్లడించారు.

కొన్ని కథలు సామాజికాంశాలను తడిమితే కొన్ని వ్యాసాలు ఆలోచింపచేసేవిలా ఉన్నాయి. ముఖ్యంగా గణేశచవితి అన్నదాంట్లో పండుగలు అందించడంతో తిలక్ లాంటి మహాత్ములూ జాతీయ ఉద్యమస్పృహను జనంలో ఆనాడు రగుల్కొల్పారో చాలా ఆసక్తి కలిగించేలా రాశారు.

వీరి రచనలన్నీ చాలా భాగం ఆత్మాశ్రయాలు. స్వీయానుభూతి ప్రదర్శకాలు. పాండిత్యం లేకపోవడం ఈ రచయితకు అందివచ్చిన ఒక వరం. అందుకే రచనల్లో పదాడంబరాలు లేవు. సమాసాల మస్కాలు లేవు. భాష వీలయినంత సరళంగా ఉంది. వచనంలో కానీ గేయంలో కానీ క్లుప్తత – స్పష్టతా సుబోధకతలను సంతరించుకున్నాయి. ఇలా ఈ నాలుగు ముక్కలూ రాయడాన్ని వెనుకడ చిన్నపాటి కథే ఉంది.

నేను 1980 లలో కొంపెల్ల జనార్ధనరావు జీవితం- సాహిత్యం మీద విషయ సేకరణ చేస్తున్న సందర్భంలో మల్లంపల్లి సోమశేఖరశర్మగారి కోడలిని విద్యానగర్‌లో సంప్రదించడం జరిగింది. వీరు మల్లంపల్లి వారి మేనల్లుడు కామేశ్వరరావు గారిని హిమాయత్‌నగర్‌లో కలవమని చెప్పారు. అలా ఇవటూరి వారితో నా పరిచయం మొదలై సుమారు రెండు మూడు సంవత్సరాలు కొనసాగింది. నేను వారింటికెళ్ళడం సాయంకాలాలు వారు మా ఇంటికి రావడం జరుగుతూ అనేకానేక ఆనాటి సాహిత్య రచన విశేషాలను గురించి ఆసక్తిగా చర్చిస్తూండేవాళ్ళం. వారు నా కంటే చాలాపెద్ద. కానీ వారి రచన గురించి చెప్పడమే కానీ నాకు చూపించలేడు. ఆనాటి భారతి, స్వతంత్రస్రవంతి గూర్చి ప్రముఖ పత్రికలలో వచ్చాయని అంటుండేవారు. ఆ కొద్దిపాటి మా పరిచయమే నా చేత ఈ ముందుమాట రాయించిందనవచ్చు.

తండ్రి రచనలను సేకరించి ఇలా సంపుటీకరించి ప్రచురించటం ప్రశంసించాల్సిన సందర్భం. వారి కృషిని పాఠకులు గుర్తిస్తూ ఓ మంచి రచయితను ఈ తరం పాఠకులకు పరిచయంచేస్తున్న ఈ గ్రంథానికి స్వాగతం పలుకుదాం. సాహితీ లోకంలో ఈ రచయిత స్థానాన్ని పదిలపరుద్దాం.

-ఏటుకూరి ప్రసాద్

స్ఫూర్తిపథంలో దిక్సూచి

'శ్రీ.శే. ఇవటూరి కామేశ్వరరావుగారు కిందటితరం రచయితల్లో పేరెన్నిక గన్నవారు. వారి రచనల సంకలనం ఇది. కుటుంబసభ్యుల కోరిక; ప్రత్యేకించి వారి నాలుగవ సంతానం (రెండవ కుమారుడు) మల్లికార్జునసాయి పూనిక ఈ సంకలనం వెలుగుకి కారణమౌతున్నాయి. దివంగత జనకునికి సమార్హమైనది వారి ప్రయత్న సాఫల్యం.

కుటుంబసభ్యుల నివాళి నుండి మనకు తెలిసి బాధకలిగించే విషయం-కామేశ్వర రావుగారు-మధ్యతరగతి బ్రాహ్మణ కుటుంబానికి చెందిన వ్యక్తిగా-చాలా కష్టజీవి అని! అయితే, సంతోషం కలిగించే విషయం ఏమిటంటే-వారు ఉత్తమ గుణశీలి అని; మానవీయ విలువల ఆరాధకులనీ, నూరుశాతం బాధ్యతగల పౌరులనీ తెలియటం. ఈ ఉన్నతమైన వ్యక్తిత్వం కల కామేశ్వరరావుగారు-తెలుగునాట చరిత్ర పరిశోధకులుగా, 'డిగ్రీలులేని చదువు'తో అధ్యాపక, అధ్యాపన పదవీనిర్వహణకే వన్నెతెచ్చిన విరాణ్మూర్తి మల్లంపల్లి సోమశేఖరశర్మగారి మేలనల్లుడు! శర్మగారింట ఉండి, చదువుకోవటమేకాక, వారి జ్ఞానవిజ్ఞాన వ్యక్తిత్వ సాహిత్య, సాంస్కృతిక సంపత్తిని అందుకోగలిగిన ధన్యులైనారు!

కామేశ్వరరావుగారు సృజనశీలిగా కవితల్నీ, నాటికల్నీ, కథలనూ, వ్యాసాల్నీ రాసి ప్రసిద్ధులైనారు. ఆనాటి పాఠకుల, రేడియో శ్రోతల అభిమాన రచయిత అయినారు.

ఈ సంకలనంలో కామేశ్వరరావుగారి గేయాలూ, కవితలూ నిరాడంబరశైలిలో, భావపుష్టితో ఉన్నాయి. 'మధ్యమధ్య మాట్లాడేదంతా యథార్థం / బాధ కలిగిస్తుందరికి /వేదన తీరనప్పుడు / బోధనలెన్నైతేయేం సిరిసిరిమువ్వా!' అని మొదలైన 'సిరిసిరిమువ్వ' పద్యాలు వాస్తవికతాదర్శనాలు.

'దూరాన్నుంచీ వచ్చిన ఉత్తరం' కవిత సార్వకాలీనమైన రచన. మరీముఖ్యంగా -ఈనాడు కనుమరుగవుతున్న ఉత్తరాల సందర్భంలో ఎంతో ప్రాసంగికతనీ, సంభావ్యతనీ సంతరించుకున్నది.

'ఉత్తరంలో ప్రాణం ఉంది
ఉత్తరంలో గానం ఉంది
ప్రాణంతో మరి గానంతో
కదిలే మెదిలే చైతన్యవిహంగం ఉత్తరం" అన్నారు!

అవును. ఆ చైతన్యవిహంగం అందించే ఊసులు, గోసలు, ఆనందవిషాద వృత్తాంతాలు-అన్నీ మనిషితనానికి ప్రేమైక చిహ్నాలు కదా!

ఉగాది కవితలు ఆనాటి సందర్భోచితవర్తమానతతో ఆలోచనీయంగా సాగాయి.

రూపాయి ప్రమాణం పడిపోవటం గురించి గాఢమైన సమాలోచనతో ఒక Elegy రాశారు కామేశ్వరరావుగారు!

కామేశ్వరరావుగారి నాటికలు / రేడియో నాటికలు వస్తురూప నిర్దిష్టతతో, భావితరాలు తెలుసుకోవలసిన అర్థస్ఫూర్తితో సాగాయి. సాంఘిక నాటకాలు-అప్పుల తిప్పలు, మోసాలు, పశ్చాత్తాపాలు (వర్తకుని మోసం); గాలిమేడలు కడితే పేలపిండిలా ఎగిరిపోతాయి (గాలిమేడలు); జాలరుల చేపలవేటలో భయంనీడే అయినా జీవికకి ఆ వృత్తి తప్పదు (భయం) వంటి సూక్తులు, హితోక్తులూ అందించారు.

ఆంధ్రజాతి వైతాళికులు 'ఆంధ్రరత్న' గురించీ, అపర అన్నపూర్ణ-డొక్కా సీతమ్మగారి గురించీ దిక్సూచికల్ని వెలయించారు.

పుణ్యక్షేత్ర దర్శనాన్ని కలిగిస్తూ – 'దక్షారామం', 'శ్రీశైలం', 'కాళేశ్వరం' విశేషాలు చెప్పారు. ఈ నాటికల్లో కామేశ్వరరావుగారి సంభాషణల రచనల్లో ఒక లయ, ఒక తూగు, ఒక ఉద్వేగం, ఒక మాధుర్యం తాండవించాయి. 'ఈ క్షేత్రంలో ప్రవాహం శివరూపం; ఇక్కడి శిలలన్నీ లింగరూపాలు; ఇసుక దేవతాస్వరూపం; మట్టి అమృతం; నదీతీరాలు బ్రహ్మవిష్ణు రూపాలు; వృక్షాలు మునీశ్వరులు, లతలు మునిపత్నులు' – ఇదీ రచనా విన్నాణం, శైలీనైపుణ్యం ఇలాంటి విశేషాలు కామేశ్వరరావుగారి సాహిత్య సంప్రదాయ విజ్ఞతకి దృష్టాంతాలు!

పౌరాణిక గాథాశకలాల్ని తీసుకుని చాలా నాటికల్ని పండించారు కామేశ్వరరావు గారు. 'అష్టావక్రుడు', 'నచికేతుడు', 'గురుభక్తి', 'ఉదంకుడు'-వంటివి చక్కని నాటకీయతతో, ఉత్కంఠభరితంగా రూపొందాయి.

రావుగారు 'కొత్తగౌను' అని చాలామంచి చిన్నకథనీ.రాశారు.

ఈ సంకలనానికి వన్నెతెచ్చిన మరో రచనావిభాగం-రావుగారి వ్యాసపరంపర. వీటిని రాజకీయ సమీక్షలు అన్నారు. రాయలసీమ-ఆంధ్రరాష్ట్రం; ఆంధ్రరాష్ట్రం-మద్రాసు సమస్య; ఆంధ్రరాష్ట్రం వివిధ రాజకీయ పక్షాలు; కన్నడ సోదరుల వితండవాదం; శ్రీబాగ్ ఒడంబడిక-రాజధాని; కర్నూలు నిర్ణయం-మన నాయకుల పతనం; మిశ్రాతీర్పు; నవ్యాంధ్రలో ప్రజాస్వామ్య పునరుద్ధరణ?; ఆంధ్రలో మద్యనిషేధం రద్దౌతుందా? – అనే వ్యాసాల్లో రావుగారికి సామాజిక రాజకీయ ఆర్థిక విషయాలపైగల కూలంకష అవగాహన విశ్లేషణాధిషణ కొట్టవచ్చినట్టు కనిపిస్తాయి. ఆ రచనల్లో వారి సంవేదనాత్మ ప్రస్ఫుటమౌతుంది. అంతేగాక – రాగల, కాగల భవిష్యత్ దర్శనం కళ్లముందు నిలుస్తుంది. ఆంధ్రరాష్ట్రం ఏర్పడబోయే ముందువెనుకల ఈ వ్యాసాలు తెలుగు స్వతంత్రలో ప్రచురితమైనాయి. ఈనాటికీ వాటిలోని చాలా అంశాలు, సమస్యలు అపరిష్కృతంగానే వుండి జనబాహుళ్యానికి ఆందోళన కలిగించటం చూస్తే-రావు గారి వంటి చిత్తశుద్ధిగల విశ్లేషకుల పౌరుల-ఆనాటి దార్శనికత ఎంతో గొప్పగా అనిపిస్తుంది. రావుగారి వ్యాసాల్లో మరో ఆణిముత్యం-అమరజీవి గురించి రాసినది.

ఇవటూరి కామేశ్వరరావుగారి రచనలు-సంఖ్యాపరంగా తక్కువే అయినా, వాసిపరంగా అవి అందిస్తున్న స్ఫూర్తీ, ప్రేరణా ఎంతో ఎంతో ఎక్కువ!

తెలుగు సాహితీలోకం ఇలాంటి రచనల్ని ఆదరించి ప్రయోజనంపొందుతారని ఆశిద్దాం.

సాయిగారికీ, వారి తరపు వారందరికీ ధన్యవాదాలు, అభినందనలు. నేనీ ముందుమాట రాయటానికి కారణమైన మా భాస్కర్, సతీష్‌ల ప్రమేయానికీ నమస్సులు!

శుభాకాంక్షలతో...

-విహారి

హైదరాబాద్
20.07.2021

'ఉత్తరంలో ప్రాణం ఉంది
ఉత్తరంలో గానం ఉంది
ప్రాణంతో మరి గానంతో
కదిలే మెదిలే చైతన్యవిహంగం ఉత్తరం" అన్నారు!

అవును. ఆ చైతన్యవిహంగం అందించే ఊసులు, గోసలు, ఆనందవిషాద వృత్తాంతాలు-అన్నీ మనిషితనానికి ప్రేమైక చిహ్నాలు కదా!

ఉగాది కవితలు ఆనాటి సందర్భోచితవర్తమానతతో ఆలోచనీయంగా సాగాయి.

రూపాయి ప్రమాణం పడిపోవటం గురించి గాఢమైన సమాలోచనతో ఒక Elegy రాశారు కామేశ్వరరావుగారు!

కామేశ్వరరావుగారి నాటికలు / రేడియో నాటికలు వస్తురూప నిర్దిష్టతతో, భావితరాలు తెలుసుకోవలసిన అర్థస్ఫూర్తితో సాగాయి. సాంఘిక నాటకాలు-అప్పుల తిప్పలు, మోసాలు, పశ్చాత్తాపాలు (వర్తకుని మోసం); గాలిమేడలు కడితే పేలపిండిలా ఎగిరిపోతాయి (గాలిమేడలు); జాలరుల చేపలవేటలో భయంనీడే అయినా జీవికకి ఆ వృత్తి తప్పదు (భయం) వంటి సూక్తులు, హితోక్తులూ అందించారు.

ఆంధ్రజాతి వైతాళికులు 'ఆంధ్రరత్న' గురించీ, అపర అన్నపూర్ణ-డొక్కా సీతమ్మగారి గురించీ దిక్సూచికల్ని వెలయించారు.

పుణ్యక్షేత్ర దర్శనాన్ని కలిగిస్తూ - 'దక్షారామం', 'శ్రీశైలం', 'కాళేశ్వరం' విశేషాలు చెప్పారు. ఈ నాటికల్లో కామేశ్వరరావుగారి సంభాషణల రచనల్లో ఒక లయ, ఒక తూగు, ఒక ఉద్వేగం, ఒక మాధుర్యం తాండవించాయి. 'ఈ క్షేత్రంలో ప్రవాహం శివరూపం; ఇక్కడి శిలలన్నీ లింగరూపాలు; ఇసుక దేవతాస్వరూపం; మట్టి అమృతం; నదీతీరాలు బ్రహ్మవిష్ణు రూపాలు; వృక్షాలు మునీశ్వరులు, లతలు మునిపత్నులు' - ఇదీ రచనా విన్నాణం, శైలీనైపుణ్యం ఇలాంటి విశేషాలు కామేశ్వరరావుగారి సాహిత్య సంప్రదాయ విజ్ఞతకి దృష్టాంతాలు!

పౌరాణిక గాథాశకలాల్ని తీసుకుని చాలా నాటికల్ని పండించారు కామేశ్వరరావు గారు. 'అష్టావక్రుడు', 'నచికేతుడు', 'గురుభక్తి', 'ఉదంకుడు'-వంటివి చక్కని నాటకీయతతో, ఉత్కంఠభరితంగా రూపొందాయి.

రావుగారు 'కొత్తగౌను' అని చాలామంచి చిన్నకథనీ రాశారు.

ఈ సంకలనానికి వన్నెతెచ్చిన మరో రచనావిభాగం-రావుగారి వ్యాసపరంపర. వీటిని రాజకీయ సమీక్షలు అన్నారు. రాయలసీమ-ఆంధ్రరాష్ట్రం; ఆంధ్రరాష్ట్రం-మద్రాసు సమస్య; ఆంధ్రరాష్ట్రం వివిధ రాజకీయ పక్షాలు; కన్నడ సోదరుల వితండవాదం; శ్రీబాగ్ ఒడంబడిక-రాజధాని; కర్నూలు నిర్ణయం-మన నాయకుల పతనం; మిశ్రాతీర్పు; నవ్యాంధ్రలో ప్రజాస్వామ్య పునరుద్ధరణ?; ఆంధ్రలో మద్యనిషేధం రద్దౌతుందా?- అనే వ్యాసాల్లో రావుగారికి సామాజిక రాజకీయ ఆర్థిక విషయాలపైగల కూలంకష అవగాహన విశ్లేషణాధిషణ కొట్టవచ్చినట్టు కనిపిస్తాయి. ఆ రచనల్లో వారి సంవేదనాత్మ ప్రస్ఫుటమౌతుంది. అంతేగాక - రాగల, కాగల భవిష్యత్ దర్శనం కళ్లముందు నిలుస్తుంది. ఆంధ్రరాష్ట్రం ఏర్పడబోయే ముందువెనుకల ఈ వ్యాసాలు తెలుగు స్వతంత్రలో ప్రచురితమైనాయి. ఈనాటికీ వాటిలోని చాలా అంశాలు, సమస్యలు అపరిష్కృతంగానే వుండి జనబాహుళ్యానికి ఆందోళన కలిగించటం చూస్తే-రావు గారి వంటి చిత్తశుద్ధిగల విశ్లేషకుల పౌరుల-ఆనాటి దార్శనికత ఎంతో గొప్పగా అనిపిస్తుంది. రావుగారి వ్యాసాల్లో మరో ఆణిముత్యం-అమరజీవి గురించి రాసినది.

ఇవటూరి కామేశ్వరరావుగారి రచనలు-సంఖ్యాపరంగా తక్కువే అయినా, వాసిపరంగా అవి అందిస్తున్న స్ఫూర్తీ, ప్రేరణా ఎంతో ఎంతో ఎక్కువ!

తెలుగు సాహితీలోకం ఇలాంటి రచనల్ని ఆదరించి ప్రయోజనంపొందుతారని ఆశిద్దాం.

సాయిగారికీ, వారి తరఫు వారందరికీ ధన్యవాదాలు, అభినందనలు. నేనీ ముందుమాట రాయటానికి కారణమైన మా భాస్కర్, సతీష్‌ల ప్రమేయానికీ నమస్సులు!

శుభాకాంక్షలతో...

-విహారి

హైదరాబాద్
20.07.2021

గ్రంథ కర్త తల్లిదండ్రులు :

ఇవటూరి వీరేశలింగ భూషణ్‌రావు, సుందరమ్మ

శ్రీ ఇవటూరి కామేశ్వరరావు గారి జీవిత చరిత్ర

అనగనగా ఓ చిన్న ఊరు. పంటపొలాలతో ఎంతో అందంగా ఉండే ఊరు. అదే మినిమించిల పాడు అగ్రహారం (శ్రీ కామేశ్వరరావుగారు 12.8.1923న జన్మించిన ఊరు). ఆ ఊరు రాజమండ్రికి దగ్గర. అక్కడే ఓ పెద్ద ఇల్లు. ఆ ఇంటి యజమాని ఇవటూరి వీరేశలింగ భూషణరావు గారు. ఆయన సతీమణి శ్రీమతి సుందరమ్మ గారు. దానధర్మాలకు పెట్టింది పేరు. పిల్ల పాపలతో కళకళలాడే ఇల్లు. శ్రీవీరేశలింగ భూషణరావు గారికి 8 మంది సంతానం. ముగ్గురు మగపిల్లలు, అయిదుగురు ఆడపిల్లలు. పిల్లలందరిని బాగా చదివించారు. శ్రీవీరేశలింగ భూషణరావు గారు (శ్రీకామేశ్వరరావుగారి తండ్రి) రాజమండ్రిలో ఉంటూ, మద్రాస్‌లో ఆయన బావ దగ్గర పిల్లలను ఉంచి బాగా చదివించారు.

వారి సంతానం పేర్లు:

1) శ్రీఇవటూరి పేర్రాజుగారు 2) శ్రీఇవటూరి కామేశ్వరరావు గారు

3) కందుకూరి ఉమాశంకరరావు గారు (దత్తత ఇచ్చేశారు)

4) ఇవటూరి రాజామణి గారు 5) వరలక్ష్మి గారు

6) సుబ్బలక్ష్మి గారు 7) క్రిష్ణవేణి గారు 8) విశాలాక్షి గారు

శ్రీవీరేశలింగ భూషణరావుగారి బావ శ్రీమల్లంపల్లి సోమశేఖరశర్మ గారు ఆయన లెజెండ్ ఇవటూరి వారి కుటుంబానికి శ్రీ ఇవటూరి కామేశ్వరరావుగారు శ్రీ మల్లంపల్లి సోమశేఖరశర్మగారి వద్ద ఉంటూ మద్రాస్ క్రిస్టియన్ కాలేజీలో ఎస్ఎస్ఎల్‌సి చదువుకున్నారు.

శ్రీ ఇవటూరి కామేశ్వరరావుగారికి నలుగురు సంతానం.

మొదటి సంతానం ఇందిరా వెంకట రమణ (రిటైర్డ్ సూపరింటెండెంట్ - డైరెక్టర్ ఆఫ్ అగ్రికల్చర్), రెండవ సంతానంగా అమర్‌నాథ్ (Retd. R.M (A.P.E.L), మూడవ సంతానం కామేశ్వరి, నాలుగవ సంతానంగా శ్రీనివాస యశోభూషణ మల్లికార్జున సాయి (ఐఎస్‌వైఎమ్ సాయి) జన్మించారు.

కామేశ్వరరావుగారు, మల్లంపల్లి ఉమామహేశ్వరరావు (రేడియో తాతయ్య)గారు, పేరాజుగారు, మల్లపంల్లి సోమశేఖర శర్మగారు,

నాన్న కల

ఎన్నో తీపిగుర్తుల లోగిళ్ళు
చిన్నబోయాయి ఈ రోజు
ఏమని చెప్పను
ఎలా చెప్పను
ఎవరికి చెప్పను
నీ పలకరింపులు -
నీ కవితా పతిమలు-
నీ చైతన్యపు కదలికలు -
నీ టపా సేకరింపులు
ఇంకా నా స్మృతిపథంలో మెదులుతూనే ఉన్నాయి.
ఏమని చెప్పను
ఎలా చెప్పను
ఎవరికి చెప్పను
నీ చిరు దరహాసము
నీ గంభీర స్వరము
నీ సాంస్కృతిక నీడలు
నీ అకుంఠిత దీక్షలు
ఇంకా నా కన్నుల ముందు నిలిచే ఉన్నాయి.
ఏమని చెప్పను
ఎలా చెప్పను
ఎవరికి చెప్పను
నీ కోపాలకు గిన్నెల తధిగిణ తోంలు
నీ షద్రుచులకు పడిన పాట్లు

కరువు బత్యం కోసం పడిన ఆందోళనలు
పింఛను కోసం బ్యాంకు చుట్టూ తిరిగిన రోజులు
ఇంకా ఆ ఘడియలు నాట్యం చేస్తున్నాయి నా ముందు.
ఏమని చెప్పను
ఎలా చెప్పను
ఎవరికి చెప్పను
నీ మంచితనపు నీడలు
నీ సహృదయత
నీ క్రమశిక్షణ
నీ స్వతంత్ర స్వభావాలు
అన్నీ మీ బిడ్డలను వెన్నంటి ఉంటాయి.
ఏమని చెప్పను
ఎలా చెప్పను
ఎవరికి చెప్పను
నీ నూలు చేతి సంచీ పూలకు
నీ చేతి కర్ర నీ ఊతంగా
నీ భూతద్దం చూడడానికి
నీ కలం కవితలు రాయడానికి
అన్నీ మీ ఆదర్శంగా ఉన్నాయి నాన్నా మాకు
ఎంత రాస్తేనేమి ఈ కాగితాలకు కలం సరిపోదు
ఇవే మీ బిడ్డల పాదాభివందనాలు
ప్లవ నామ సంవత్సరాన
కష్టసుఖాల కలయికలే
మా ఈ ఉగాది పచ్చడి నీకు పితామహ!
మమ్ము దీవించు ఈ తోరణోత్సావాన!

-ఇందిరా వేంకటరమణ

నాన్న గురించి నా మాట

ముందుగా ఒక మాట. నాన్న వ్రాసిన కవితలు, గేయాలు, రేడియో నాటికలు, కథలు అలా పడి ఉంటే మా తమ్ముడు ..... సాయి. వాటిని ఒక పుస్తక రూపంగా ముద్రించడం ఎంతో గొప్ప విషయం. అందులో నాన్న గురించి నాలుగు ముక్కలు వ్రాయమని నన్ను అడగడం వాళ్ళ మనసు గురించి చెబుతుంది. ఇంతకూ నాన్న గురించి నేను వ్రాయాలి? నాకు ఊహ తెలిసిన సంవత్సరం 1962 మేము హైదరాబాద్‌కి క్రొత్తగా వచ్చిన రోజులు. ఆయన చెన్నై నుంచి వ్యవసాయశాఖకు మారడం వలన ఆంధ్రప్రదేశ్‌కి హైదరాబాద్ రాజధాని అవడం వలన అక్కడికి చేరాము. అప్పట్లో ఆయన జీతం 110 రూపాయలు (ఎల్‌డిసి జీతం) అది సరిపోక నాన్న ట్యూషన్‌లు చెప్పేవారు. సి.నారాయణరెడ్డి గారి నలుగురు కూతుళ్ళకు ఈయనే ట్యూషన్ చెప్పేవారు. ఆఫీస్ నుండి ఇంటికి రాగానే అమ్మ ఇచ్చిన కాఫీ త్రాగి ట్యూషన్ చెప్పడానికి వెళ్ళి రాత్రి 8 గంటలకు వచ్చేవారు. ఇంటికి వచ్చాక అక్కను, నన్ను దగ్గర కూర్చోబెట్టుకొని చదువు చెప్తూ ఆయన ఏదో వ్రాసుకొనేవారు. ఆయనకు తెలుగులో డిగ్రీ చేయాలని కోరిక. కాని అది ఆయనకు తీరని కోరికగానే మిగిలిపోయింది. ఆయనకు పుస్తకాలు, స్టాంప్‌ల సేకరణ చేయడం, క్రికెట్ ఆట అంటే ఎంతో ఇష్టం. ఆయన చిన్నప్పుడు చెన్నైలోని చపాక్ మైదానంలో క్రికెట్ (All A-1 leagues) ఆడేవారట. ఆయన దగ్గర 1942 నుంచి స్టాంప్‌ల సేకరణ చేసేవారు. ఆంధ్రప్రదేశ్‌కు రాకముందు కృష్ణాపత్రిక, ఆంధ్రపత్రికలలో పనిచేసేముందు చెన్నైలోని అమెరికన్ ఎంబసీలో తెలుగు అనువాదకుడిగా పని చేశారు. ఆలిండియా రేడియోలో, చెన్నైలో ఎన్నో నాటికలు, నాటకాలు, జగ్గయ్య, గుమ్మడి, లక్ష్మీరాజ్యం, న్యాయపతి రాఘవరావు, ఉషశ్రీ, ఉమా మహేశ్వరరావు వంటి వారితో కలిసి పాల్గొనేవారు. ఆయన హైదరాబాద్ వచ్చాక ఆల్ ఇండియా రేడియోలో ఆడిటెట్ ఆర్టిస్ట్‌గా ఎన్నో రేడియో నాటకాల రాసి నటించేవారు. ఆయన పుస్తక సేకరణలో దాదాపు 48 సం॥లు 1947నుంచి 1970 వరకు ముఖ్యమైనవి. ఇంపార్టెంట్ న్యూస్ పేపర్ కటింగ్స్,

అష్టదిగ్గజాల రచనలు, శ్రీనాథుని రచనలు, పోతన, ఎఱ్ఱన, తిక్కన, విశ్వనాథ, బాపిరాజు, గోపిచంద్ ఇంకా ఎంతో మంది రచయితల పుస్తకాలు, శ్రీనారాయణరెడ్డి గారి అన్నీ రచనలు, శ్రీశ్రీగారి రచనలు దాదాపు 4000 పుస్తకాలుండేవి. ఎంత జీతం వచ్చినా తృప్తిగా ఉండటం మాకు నేర్పారు. అలాగే సంస్కారం, అణకువ ఆయన వద్దే నేర్చుకున్నాము. నాకు గాని, మా అక్కకు గాని, స్కూలు మరియు కాలేజీలో ఏ ఎస్సే కాంపిటీషన్‌లో పాల్గొనాలన్నా మాకు వెంటనే ఆయన వద్ద కావాల్సిన సమాచారం దొరికేది. కప్పు కాఫీ కంటే ఒక పుస్తకం దొరికితే ఆయన సంతోషం. మా అందరి కోసం చందమామ పుస్తకాన్ని కొని 1960 నుండి 1990 దాకా 12 పుస్తకాలు బైండ్ చేసి పెట్టేవారు. ఆయనకు ఎప్పుడూ సంపాదన మీద ఇష్టం ఉండేదికాదు. ఆయనకి ఎప్పుడూ ఇద్దరి ఆడపిల్లల పెళ్ళిళ్ళు ఎప్పుడు చేస్తానా అనే ఆదుర్దా ఉండేది. మా నాన్నగారి మేనమామ గారైన శ్రీ మల్లంపల్లి సోమశేఖరశర్మగారు, అంధ్ర సారస్వత పరిషత్ మీటింగ్ లకు విశాఖ నుండి వచ్చేవారు. ఆయన వస్తే మా ఇల్లు ఒక కవి సమ్మేళనంగా ఉండేది. శ్రీవిశ్వనాథ, దేవులపల్లి, బెజవాడ గోపాలరెడ్డి గారు, ఆరుద్ర, ఆచంట జానకిరామ్, సి.నారాయణరెడ్డి, ఇంకా ఎంతోమంది రచయితలు శర్మగారితో భేటీ అయ్యేవారు. వారితో నాన్న కూడా పాల్గొనేవారు. ఆయన ఏరోజు మమ్ములను కొట్టడం తెలియదు. కానీ ఆయనంటే మా అందరికీ భయం. మా కోరికలన్నీ అమ్మ ద్వారానే తీరేవి. ఆయన జీవితం అంతా సగటు మనిషి జీవితం అంటే Struggle for existence. భగవంతుడు ఏమి ఇచ్చాడో దానిని ఆయన సంతోషంగా అనుభవించాడు. ఎప్పుడూ దేనికీ ఆశపడలేదు. ఇంకా ఇంకా సంపాదించాలనే కోరిక కూడా లేదు. ఉన్నదానితో జీవితమంతా గడిపిన అభిమానవంతుడు మరియు ధన్యజీవి మా నాన్నగారు.

ఆయన రచనలను పొందుపరిచి పుస్తకరూపం ఇచ్చిన చిరంజీవి సాయి ధన్యుడు.

-అమర్‌నాథ్

మరపురాని మనిషి మా నాన్న

మా నాన్న గురించి నాలుగు లైన్లు రాయమని మా తమ్ముడు చెప్పినప్పటి నుంచి మదిలో ఎన్నో ఆలోచనలు, చిన్నప్పటి జ్ఞాపకాలు గుర్తొచ్చాయి. ఎలా రాయాలో, ఎలా మొదలుపెట్టాలో తెలియట్లేదు. ఎంతో చెప్పచ్చు. ఎంతో రాయవచ్చు. ఎందుకంటే మా నాన్న ఒక మరుపురాని మనిషి. ఆయన 80 ఏళ్ళ జీవితం గురించి ఒక కథ రాయచ్చు.

ఆయన ఒక గుమస్తా పనిచేస్తూ, కవిత్వం రాయాలని, పిల్లలకి మంచి అలవాట్లు నేర్పాలని, వాళ్ళ కాళ్ళమీద వాళ్ళు నిలబడాలని, వాళ్ళని వృద్ధిలోకి తీసుకురావాలని అనుకున్నారు. ఆయన కొచ్చే కొద్ది జీతంతోనే ఎన్నో వ్యాపకాలు పెట్టుకున్నారు. ఉదాహరణకు కొన్ని రాస్తాను. పిల్లలకి ట్యూషన్‌లు చెప్పేవారు, ఫోటోలు తీసేవారు. చిన్న చిన్న నాటికలు, కవితలు, కథలు రాసేవారు. స్టాంప్స్ సేకరణ చేసేవారు. ఆఫీస్ ఫైల్స్ ఇంటికి తీసుకువచ్చి పనిచేసేవారు. మంచి మంచి గ్రంథాలు సేకరించేవారు. "నా లైబ్రరీ ఇది. ఇదే నా ఆస్తి" అనేవారు. అప్పుడప్పుడు బంధుమిత్రుల ఇంటికి వెళ్ళి వారి యోగక్షేమాలు తెలుసుకునేవారు. రోజుకి 24 గంటల్లో ఇన్నిపనులు ఎలా సాధ్యం అని నా కనిపిస్తుంది. ఆయనకుండే కొద్దిపాటి టైమ్‌లో, కొద్దిపాటి జీతంతో ఎంతో క్రమబద్ధంగా, నిరాడంబరంగా జీవితం వెళ్ళబుచ్చారు.

మా అమ్మగారి పేరు విజయలక్ష్మి. ఇక్కడ ఆవిడ గురించి చెప్పాలి. మానాన్నకు తగ్గ భార్య. మా అమ్మ జీవితంలో ఎన్ని ఒడిదుడుకులు వచ్చినా ఆయనకు చేదోడువాదోడుగా ఉండి ఆయనకు సహకరించింది. మా కష్టసుఖాలు చెప్పుతున్నప్పుడు ఓర్పు వహించండి, ఓర్పు మిమ్మల్ని కాపాడుతుంది అనేవారు.

ఆయన దినచర్యలో శివపూజ ఒక భాగం. ఆ సర్వేశ్వరున్ని తలచుకుంటే అన్ని అవే సర్దుకుంటాయి అని నమ్మిన మనిషి. మా నలుగురికి కూడా శివపూజ అలవాటు చేసారు. ఆయన చదువుతుంటే విని నేర్చుకున్నాము. బుట్టతో పూలు తెచ్చి మా చేత పూజ చేయించేవారు. మా నలుగురికి పూజ ఒక అలవాటుగా మార్చి మాకు దైవభక్తి కలిగించారు.

ఇంకా ఎంతో చెప్పాలని రాయాలని ఉంది మా నాన్న గురించి. మా నాన్న అల్ప సంతోషి. ధన్యజీవి. మా నాన్న ఒక మరపురాని మనిషి. ఆయన లాగా కాలం వెళ్ళబుచ్చాలని నేను ప్రయత్నిస్తున్నాను. ఆయన ఆత్మ నా చుట్టు తిరుగుతూ నన్ను నడిపిస్తూ ఉంటుంది. ఆయన లింగైక్యము చెందినా ఆయన జ్ఞాపకాలు, గుర్తులు మా మనస్సులందు చిరస్థాయిగా నిలిచిపోయాయి.

నాన్న గురించి పుస్తకం ప్రింట్ చేస్తానంటే మా తమ్ముడిని ప్రశంసించకుండా ఉండలేకపోతున్నాను. మా తమ్ముడు వారిని చాలా బాగా చూసుకున్నాడు.

- కామేశ్వరి

అన్నయ్య

ఇవటూరి వీరేశలింగ భూషణరావు గారు, సుందరమ్మగారు దంపతులు, ఆరాధ్యులు. ఇంట్లో నిరంతరం శివానందలహరి శ్లోకాలో లేక శివపూజ మొదలైనవి నిరంతరం ఇంట్లో ప్రతిధ్వనిస్తుండేవి. వారి రెండవ కుమారుడుగా ఇవటూరి కామేశ్వరరావు గారు జన్మించారు. కామేశ్వరీదేవి ఇంటి ఇలవేల్పు అవడం వల్ల వారా పేరు పెట్టడం జరిగింది. తగ్గట్టుగానే, నిరంతరం, సంధ్యావందనం, శివాభిషేకం తోపాటు ఎన్నో కవితలు, కథలు వ్రాయడం జరిగింది. ఆ ఆదర్శదంపతుల ఆఖరి కూతుర్ని నేను. మా కామేశ్వరన్నయ్య నిరంతరం కవితా సరస్వతిని ఉపాసిస్తూండేవాడు. కొంతకాలం ఆంధ్ర పత్రికలో పనిచేసిన తరువాత అగ్రికల్చర్ ఆఫీస్‌లో పనిచేశారు. మల్లంపల్లి సోమశేఖరశర్మగారు మా మేనమామ. వారు ఆంధ్రదేశ చరిత్ర గురించి ఎన్నో పుస్తకాలు వ్రాశారు. వారు ఆంధ్రా యూనివర్శిటీలో లెక్చరర్‌గా పనిచేశారు. విశ్వనాథ సత్యనారాయణగారు, సి.నా.రె. అడివి బాపిరాజు గారు మొదలైన కవితామతల్లి పాదసేవకు లెందరో మామయ్యగారితో చర్చలు జరిపేవారు. ఆ విధంగా మా కామేశ్వరన్నయ్యకు కూడా కవితా సరస్వతి యొక్క కరుణ సహజంగా అబ్బింది. తెలుగు పత్రికల్లో కవితలు కథలు ఎన్నో ఎన్నెన్నో వ్రాసేవాడు. అన్నయ్యకు ఎందరో కవుల పరిచయం. ఎన్నో పుస్తకాలు కొని చదివేవాడు. ఆయన జీవితం కవిత్వానికే అంకితం. రెండోభాగం పరమేశ్వరార్పణం. జీవితంలో కొన్ని ఎగుడుదిగుడులు వచ్చినా ఆ పరమేశ్వర కృపాకటాక్షాలు ఎల్లప్పుడూ ఉండడంతో గట్టెక్కేవాడు. అందరూ ఆయన ఆప్యాయతకు నోచుకున్నవారే. ఎక్కడ కవి సమ్మేళనాలు జరిగినా వెళ్ళేవాడు. ఎక్కువగా నారాయణరెడ్డిగారు ఉత్పలవారు అన్నయ్య దగ్గరకు వచ్చేవారు. ఆ పరమేశ్వర కరుణాకటాక్షాల వల్ల పిల్లలు పెద్దవారవడం, పెళ్ళిళ్ళు, స్వంత కుటుంబాలూ అంతా క్షేమం. ఏవైనా కవితలు అవీ పేపర్లలో ప్రచురించినపుడు నాకు మా అన్నయ్యే గుర్తుకొస్తాడు. వారు ఎల్లప్పుడూ కైలాస శిఖరం పైనే ఉంటారని నా యొక్క ప్రగాఢ విశ్వాసం. మా అన్నయ్య చిరస్మరణీయుడు.

- విశాలాక్షి